

»Jeg laver en hel mængde nye drømmetydninger . . .«

Julius Strandbergs drømmebøger, 1863–1899*

Af Annikki Kaivola-Bregenhøj

I Danmark kender man blandt folkebøgerne en stor gruppe, som er udgivet for at hjælpe mennesker til at tolke deres drømme. De kaldes drømmebøger og er udgivet i form af et katalog, hvor drømmene opregnes i alfabetisk orden efter hovedordet og forsynes med en udlægning af, hvad de hver især betyder, f.eks.:

»Abe at bides af, Fortræd.«

eller

»Abe at fange, uvis Fordel« (1).

Der ligger en lang tradition bag disse enkle drømmetydningsvejledninger. De ældste drømme, vi kender, findes i det mesopotamiske Gilgamesh-epos, som fik sin digteriske form omkring 2100 f. Kr. Allerede tidligt har man til hjælp ved tyding af drømme anvendt særlige drømmebøger, som oprindeligt var beregnet til brug for professionelle drømmetydere. De ældste mesopotamiske drømmebogsfragmenter, der er bevaret til vore dage, består af stumper af lertavler fra ca. år 1700 f. Kr., og af næsten tilsvarende alder er et ægyptisk papyrus med drømmetolkninger (2). I den kristne kirke blev et ældre drømmebogsmanuskript tillagt profeten Daniel, og denne drømmebog, *Somniale Danielis*, blev overleveret i afskrifters afskrifter (3). Græske og arabiske håndskrifter vedrørende drømmetydning blev i renaissanceen oversat til latin eller folkesprogene og derefter i visse tilfælde trykt, og kernen i udgivelserne er således ofte en litterær tradition (4). Overensstemmelser med folketroens drømmetolkninger forekommer dog i enkelte karakteristiske tilfælde (5).

Danske drømmebøger er et meget ungt skud på stammen, og i starten er der som regel tale om oversættelser fra den europæiske drømmebogstradition. Men disse drømmebøger er dog til en vis grad udtryk for, at nu er det overladt til den enkelte selv at tyde sine drømme, eller i hvert fald spekulere over deres tydning, således som vi kender det fra sagaerne (6).

Den første danske drømmebog, som vi kender, er *En meget artig Drømme-Bog, og Udlæggelse paa Drømme, Saa og Hvilke Drømme man skal agte*, som udkom i 1725. Og den indtil nu nyeste er den i ugebladet Ude og Hjemme i 1977 udkomne *Drømmebogen*. Mellem disse to ligger adskillige snese andre drømmebøger, og de har alle det tilfælles, at de i måden, de tolker drømme på, ligner folketroen. Mens psykoanalysen og alle oldtidens kilder bevidner, at en drøm skal fortælles med største omhu, inden den kan tolkes, så indsnævrer vore drømmebøger drømmen til en enkelt sætning i lapidarstil – en lang og righoldig drøm om en fin souper, f.eks., bliver til det simple opslagssted: »Aftensmaaltid at være til«. Og drømmen får en lige så kortfattet udlægning: »En trofast Ægtefælle« (7). Drømmebøger tolker en drøm uden at tage hensyn til den drømmendes livssituation, og stiller ingen krav til den, som skal tolke drømme.

Forlægger og forretningsmand

Udgivelsen af drømmebøger var på sit højeste i Danmark i slutningen af 1800-tallet, da de under vidtløftige titler udkom i et antal af en eller to om året. Forfatterne til og forlæggerne af drømmebøgerne forbliver i de fleste tilfælde ganske ukendte for os, thi kun yderst sjældent står ophavsmændenes navne at læse på omslaget eller i slutningen af forordet.

Også Julius Strandberg, forfatter til og forlægger af flere drømmebøger, har udgivet sine værker anonymt. Tro mod stilen i denne specielle slags litteratur har han opkaldt sine drømmetydningsvejledninger efter berømte spåmænd, og i forordet underskriver han sig altid blot »Udgiveren«. En betydelig del af Jul. Strandbergs virksomhed ville have ligget uoplyst skjult i glemslen, hvis ikke han havde skrevet dagbog. Også produktionen af drømmebøger bliver her glimtvis belyst. Af visse af hans dagbogsoptegnelser er det således muligt at danne sig et indtryk af hovedlinierne i hans virksomhed som drømmebogsforlægger – og drømmetyder (8).

Julius Strandbergs succesrige karriere som forlægger tog sin begyndelse i 1861 (9). Han var først og fremmest viseproducent, og bl.a. hans sangbog »Den syngende Mand på Bølge og Land« blev meget populær; men foruden skillingsviser udgav han også folkebøger, religiøse skrifter, kugebøger, lægebøger, cyprianus'er, anekdotesamlinger, lejlighedstaler, brevbøger og andre folkelige skrifter som f.eks. drømmebøger. Distributionsapparatet

bestod til at begynde med af kolportører og bissekræmmere; denne handel ved dørene blev imidlertid forbudt i 1877. Herudover havde Strandberg en fast kreds af handlende i alle landets købstæder, og senere fik han sin egen forretning i København.

De første notater om drømmebøger i hans dagbog stammer fra 1863, idet han den 29. november konstaterer: »Fik 2000 Drømmebøger trykte. . .«; og han fortsætter den 6. december: »Betty var her i Aften og var tilligemed Dina, mig og Laura i Arbejde med Drømmebøger, hvoraf vi heftede 330 omtrent. . .« (10).

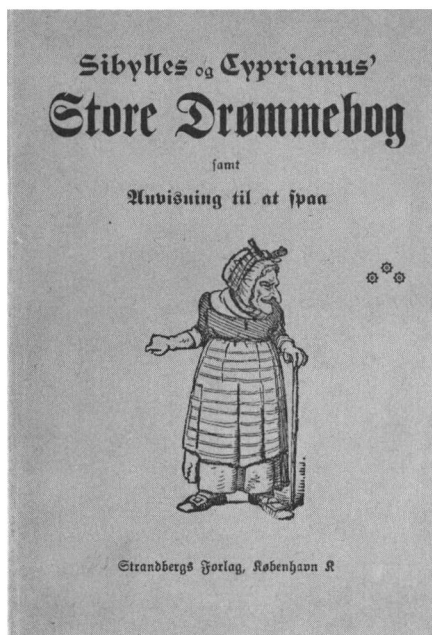
Om sine indkøb meddeler han i oktober 1868: »Kjøbte af fhv. Bogtrykker i Assens Christiansen c 1550 Drømmebøger f. 10 Rd.« Når Strandberg her nævner prisen, kan det betyde, at han har gjort en god forretning. Det drejer sig om en *Ny og paalidelig Drømmebog, eller fra Drømmeverdenen og Selskabslivet, tildels paa Rim ved en Drømmer*, som udkom to år tidligere. Prisen er trykt bag på omslaget: 16 skilling. Hvis Strandberg intet har ændret på det købte restoplæg, beløber udsalgsprisen på hele oplaget sig til rundt regnet 250 Rigsdaler. Vi ved, at han gav sine sælgere 50 % rabat (11), og engrosprisen har således været i alt 125 Rigsdaler. Der er altså tale om en rigtig drømmehandel med en fortjeneste på ca. 1100 %

Dernæst udkom i 1870 *Den fundne Bog*, om hvis tilblivelseshistorie Strandberg dog ikke giver nøjere oplysninger, thi dagbogen indeholder kun notater om salget af bogen: »Det lader til at 'Den fundne Bog' vil komme til at gaa ret godt. . .«. Denne bog er senere udkommet med samme omslag, men i så forkortet udgave, at den ikke opfylder omslagets løfte om at indeholde 'den virkelige gamle Drømmebog' (12).

Gamle Ane Blytækkers store Drømmebog

I foråret 1879 fortæller Strandberg, der efter dagbogsnotaterne ofte arbejdede om aftenen i familiens skød, om forarbejderne til en ny drømmebog: »Jeg arbejdede lidt paa en større Drømmebog, og tilbragte ellers Aftenen hjemme med at arbejde, medens Børnene spillede for os. . .«. Der er her tale om *Gamle Ane Blytækkers store Drømmebog fra over 200 Aar siden, funden i en gammel Dragkiste, som skulle sendes til Udstillingen, men faldt sammen, da man fandt denne bog*. Titelvalget viser Strandbergs suveræne beherskelse af drømmebogstraditionen!

I april er manuskriptet klar, og i oktober kommer turen til korrekturen og forordet. Den 25. oktober afsluttes arbejdet: »Nu er jeg færdig med den store Drømmebog, og den kan komme i Handelen om et Par Dage. . .«. Bogen blev åbenbart en stor salgssucces, og nye oplag af den udkom i 1882 og 1896.

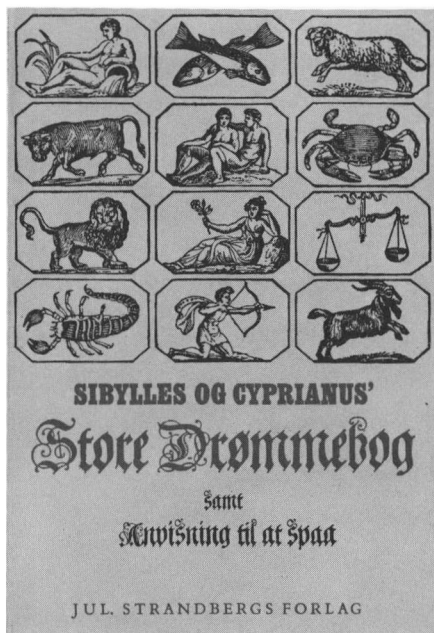

Det er ganske interessant, at Strandberg i sin dagbog for 1894 og 1895 hyppigt beretter, at han maler drømmebøgernes forsider: 3/5-1894 »Jeg malede Titellinie paa en hel Mængde Drømmebøger. . .« og 4/7-1895: »Jeg malede Rødt paa en hel Mængde Drømmebøger. . .«. Af disse håndmalede drømmebøger kan der stadig stå en enkelt rundt omkring på folks reoler, for der fandtes mange af dem: Strandberg fortæller, at han en aften malede over ét hundrede bøger.

Sybilles og Cyprianus' store Drømmebog

Redaktionsarbejdet med drømmebøgerne har sikkert i høj grad fængslet Strandberg, for endnu et par årtier efter første udgave af Ane Blytækker begynder han igen at beskæftige sig med drømmetydningsvejledninger: 3/4-1896 »Jeg skrev en Del paa en større Drømmebog. . .«, 7/4 »Jeg blev i Formiddag oppe i Lejligheden og skrev en Mængde Mspt. til den nye Drømmebog. . .« og 9/4 »Jeg skriver energisk videre på Drømmebogen. . .«. Den 'nye' og 'store' drømmebog udkom i juni samme år under titlen *Sybilles og Cyprianus' Store Drømmebog samt Anvisning til at*

Tre udgaver af Julius Strandbergs »Sybilles og Cyprianus' Store Drømmebog samt Anvisning til at Spaa«. Traditionen tro er ingen af udgaverne forsynet med årstal, men den første er anden-udgaven 1899, den anden er Olaf Strandbergs udgave, udsendt efter at forlaget i 1931 flyttede til Amaliegade 37, og den tredje er en udgave fra slutningen af 1970-erne, fotografisk genoptrykt efter Olaf Strandbergs udgave. Mellem de to første er der sket mindre redaktionelle ændringer i selve drømmetolkningerne. Bogen forbliver trykt med »krøllede bogstaver«, mens den markante fornyelse alene sker på omslaget.

spaa. Også denne gang får vi et indblik i selve redaktionsarbejdet, idet Strandberg fortæller: »Jeg arbejdede paa Spaadomme til den store Drømmebog« samt »I Aften skrev jeg en Afhandling til den store Drømmebog: Om Drømme« (13). – Et par dage efter at bogen er udkommet, kan han som forlægger tilfreds konstatere: »Vi sælger godt af den nye Drømmebog. . .« (14).

Sybilles og Cyprianus' Store Drømmebog har så afgjort ikke kunnet være nogen økonomisk skuffelse for sin forlægger, for allerede i 1899 forberedes andet oplag, og Strandberg skriver: »Jeg laver til det 2^{det} Opl. af den store Drømmebog, og tilføjer en hel Mængde nye Drømmetydninger. . .« (15). Og i de nærmest følgende år fortæller han igen om, hvordan han om aftenen maler sine drømmebøger. – Sybilles og Cyprianus' Drømmebog udkom i talrige oplag, både i Julius Strandbergs levetid og efter hans død, hvor udgivelsen besørgedes af hans søn Olaf Strandberg og dennes søn. Omslaget er indtil for nylig forblevet det samme, men i Olaf Strandbergs udgave er Sybille blevet ændret til Sibylle. De nedenstående opslagstal vidner om bogens succes: 1943 3000 eksemplarer, 1947 2000 eksemplarer, 1952 2500 eksemplarer, 1965 600 eksemplarer samt i årene 1966–79

13000 eksemplarer, efter oplysninger fra forlagets direktør, et oldebarn af Julius Strandberg. Dagbogsoptegnelserne handler egentlig kun om det redaktionelle arbejdes ydre rammer og giver desuden spredte oplysninger om salget af bøgerne. Og nogen dyberegående analyse af de forskellige faser i kompilationsarbejdet havde man næppe heller kunnet vente, for denne aktive og foretagsomme forlægger var jo samtidig i fuldt sving med flere andre bogudgivelser. Et mere personligt billede af Julius Strandberg får man ved at læse selve drømmebøgerne – især deres forord.

Strandberg som drømmebogsforfatter

Den første af Stranbergs egne drømmebogsudgivelser, Gamle Ane Blytækkers drømmebog, udkom i 1879 med et forord på to sider. Sybilles og Cyprianus' Store Drømmebog udkom første gang i 1896, og her fylder forordet næsten otte sider. I begge tilfælde har Strandberg givet forordet overskriften »Om Drømme«. Men det sidstnævnte omtaler han som en 'afhandling' (16). Begge forord har en særdeles mangetydig definition af drømmen. Ane Blytækker begynder med ordene:

»Drømme ere Hjernens Maaneskin, siger et gammelt Ord; man ser ikke klart i Maaneskin; derfor er Drømmenes Verden dunkel og deres Udtydning er endnu dunklere«. Sybilles og Cyprianus' Drømmebog indeholder to ordsprogsagtige definitioner: »Drømmene er Nattens og Søvnens Børn og af Børn faar man tidt Sandheden at høre«, og den anden: »Livet er en Drøm, siger en Vismand, og man kan vende det om og sige, at ogsaa Drømmen er et Liv, en Tilværelse for sig selv, hvori vi tidt har højere og skønnere Nydelser end det virkelige Liv kan skaffe os«.

I begge bøger indrømmer Strandberg altså, at drømme kan betyde noget, hvilket han lader Ane Blytækker udtrykke således: »At nu Drømme kunne have en vis Betydning, vil ikke kunne bestrides. . .«. Men en snes år senere er forfatteren allerede mere skeptisk, for han skriver i sin nye drømmebog: ». . . man vil aldrig ganske naa til at kunne forkaste deres Betydning, men deres Udlægning vil blive korrigeret. . .«. Han mener også, at et menneske på egen hånd gennem studier og undersøgelser af drømme vil kunne nå til selv at kunne tyde sine drømme.

Julius Strandberg gør uden omsvøb rede for sin egen, afvigende mening om betydning af drømme: han lader Ane Blytækker udtrykke, at man kan nå vidt ved at udforske drømmeteorier: »men paa anden Maade tror jeg ikke paa Drømmetyderier, og derfor har jeg altid betragtet en Drømmebog mere som en morsom Tidsfordriv, end som noget man kan tro paa. . .« (Sybille og Cyprianus:) »Jeg selv tror nu ikke paa Drømmes Betydning, og navnlig maa man aldrig tro paa den bogstavelige Udtydning af Drømme-

bogen, thi det falder tidt saaledes ud, at man selv maa have en god vilje for at faa de nærmest følgende Begivenheder til at passe med Drømmebogens Udsagn.«

Man kunne have lyst til at spørge: hvad skyldes dette anfald af hæderlighed? Hvorfor har Julius Strandberg både udgivet og selv redigeret to drømmebøger, når han samtidig i forordene oplyser al folket om, at man ikke skal tro på drømmetyderier? Han havde vel næppe selv redigeret bøgerne, hvis hans eneste motiv havde været af økonomisk art. Man må også forbavses over den opfattelse, Strandberg fremsætter i begge fortaler: at et sjæleligt og legemligt fuldkommen sundt menneske ikke drømmer. Drømmene stammer fra mavens virksomhed eller forstyrrelser i denne; (Ane Blytækker:) »Kun under Indflydelsen af en svag eller overlæstet Mave faar man Drømme. . .«; (Sybille og Cyprianus:) ». . . dersom man mange Aftener i Træk spiser og drikker tæt, vil Drømme, Mareridt og Ængstelser melde sig hver Nat derefter. Et sundt Menneske drømmer ikke meget livligt og i det hele taget mest hen ad Morgen, naar den dybeste Søvn er forbi.«

Denne tanke behøver ikke at stamme fra Strandberg selv, for han er uden tvivl påvirket af de drømmeteorier, han har studeret. Det eneste værk, han i de to forord direkte henviser til, er Dr. Schuberts »Drømmenes Symbolik« fra 1814. Desuden omtaler Strandberg Webers »Afhandlinger« og konstaterer også selv, at man sagtens kunne skrive en hel bog om drømme. Det vil han dog ikke indlade sig på, thi ». . . nærværende Bog er jo en Drømmetyder og ikke en Drømmefilosofi«. Alene forordets længde i Sybilles og Cyprianus' Store Drømmebog viser dog, at Strandberg har trang til både at referere, hvad han har læst, og fremsætte sine egne meninger om drømme og drømmetydning.

I begge forord genfindes også ideen om, at en glædelig fortolkning af en drøm kan føre til det ventede resultat alene derved, at mennesket begynder at handle i den af fortolkningen antydede retning: »Dersom man f. Eks. drømmer noget, hvis Udtydning bliver 'Fremgang i Arbejde', kan det dog ofte ske, at man netop tager bedre fat og opnaar den lovede Fremgang.«

»Udgiverens« kilder

Forholdet mellem drømmebøgernes titler og forord er heller ikke uden interesse. Strandberg har – tro mod drømmebogstraditionen – opkaldt begge sine drømmebøger efter gamle sandsigere og spåmænd, men i forordene forklarer han ganske sagligt bøgernes oprindelse, omend han ikke direkte afslører sit eget forfatterskab. I forordet til Ane Blytækkers drømmebog konstaterer han: »Jeg behøver vel ikke at erklære, at Ane ikke selv

kan have skrevet Bogen; hun har vel faaet den af en lærdere Person, thi Almuen kunne ikke skrive synderligt på den Tid«.

Hvad angår Sybilles og Cyprianus' Drømmebog henviser Strandberg derimod til kildelitteratur: »Nærværende Drømmebog er nu omhyggeligt samlet efter de gamle Udgaver, som man havde allerede fra det forrige Aarhundrede. . .«. Og som alle andre drømmebøger indeholder Sybilles og Cyprianus' Drømmebog da faktisk også drømmetydninger, der er lånt direkte fra andre drømmebøger. Flest er der hentet i den knapt tyve år ældre Ane Blytækkers Drømmebog, men også den af Strandbergs forlag opkøbte Ny og paalidelige Drømmebog har bidraget med nogle specielle og derfor let genkendelige opslagsord.

Men Strandberg har også øst af andre kilder end de gamle skriftlige: » . . og jeg har suppleret den med hvad jeg ved mit aarlige Ferieophold paa Landet har kunnet faa opgivet hos Bondefolk, Fiskere og hos ældre Koner, og det har tidt forundret mig at lægge Mærke til, hvorledes de fleste stemte overens med hverandre«.

»Jeg har for mange Aar siden kendt en Kudsk, som skulde møde til Ildebrand i de Dage, da man ikke havde saa gode Brandkorps som nu. Hver Gang Anders, som han hed, kom til mig og fortalte mig, at nu havde han drømt om Heste, og nu turde han vædde paa, at der blev Ildløs, saa slog dette mærkelig nok næsten altid til. . .« (17).

Anvendelsen af interview-teknikken, som i 1800-tallet kun sjældent brugtes, viser, at Julius Strandberg faktisk har været særdeles interesseret i emnet og medtaget drømmetolkninger, der hører til folkeoverleveringen – »Heste at se, Ildløs«. Med det omtalte landophold sigter han til, at han tilbragte sommeren i Charlottenlund, hvor familien Strandberg havde et landsted ved navn Alabama (18).

»Jeg selv tror nu ikke paa Drømmes Betydning«, skriver Jul. Strandberg i den sidste af sine bøger, og i den tidligere noterer han i samme forbindelse, »og derfor har jeg altid betragtet en Drømmebog mere som en morsom Tidsfordriv, end som noget man kan tro paa. . .«. Disse manende ord til den godtroende læser er det nærmeste, udgiveren kommer en tilståelse af, at han selv er kilden til broderparten af samtlige drømmetydninger. Og skepsisen synes velbegrundet. Men hvor store dele af drømmetydningerne han har henholdsvis optegnet »efter meget gamle og kyndige Folks Opgivelser«, »optrykt efter de ældste og paalideligste Kilder« (19) og endelig digtet efter sin fantasi indskydelser, er det umuligt at sige med sikkerhed.

Folkeoverleveringens repertoire, som det kendes fra optegnelserne hos f.eks. Evald Tang Kristensen og Jens Kamp, er på højst et par snese traditionelle drømmetolkninger – i andenudgaven af Sybille og Cyprianus er der lidt over 3000 drømme med tolkninger. Det er kun få eksempler, der med

sikkerhed kan henføres til »de ældste og paalideligste kilder«, hvoraf én som nævnt er Assensbogtrykkerens drømmebog; men et efterforskningsarbejde er ikke systematisk gennemført.

De normer og den »livsvisdom«, som forfatteren har nedlagt i sine hjemmelavede drømmetydninger, synes imidlertid at gå efter nogle ret kulturspecifikke mønstre, ofte forbundet med nogle enkle associationsmodeller:

Parallelitet + > + og ÷ > ÷ (20), for eksempel

Gaard at arve, Gæstebud

Himmel at se lys, Lykke i Kærlighed

og det modsatte

Himmel at se sort, Adskillelse fra sine Kære

Gardiner at sønderrive, Tab og Ærgrelse.

Som eksempler på polaritet, ÷ > + og + > ÷

kan nævnes henholdsvis

Hænge sig selv, Glæde og Fremgang

Myrderi at se, velkommen Forøgelse

og det modsatte

Kæreste at kysse, Falskhed

Hvedebrød at spise, Ildebefindende (21).

Denne sidste drøm synes typisk for Strandberg og karakteristisk for det borgerlige miljø. I en stikprøve på 34 drømme med indholdet »X at spise«, er tydingen i 27 tilfælde negativ, og 13 af dem handler om sygdom og ildebefindende, mens kun 5 er positive og 2 er neutrale. Ildebefindende får man f.eks. også af så overdådig mad som gåsesteg og hummer.

Det er derfor troligt at mange af drømmetolkningerne er Julius Strandbergs egne – »Jeg laver en hel Mængde nye Drømmetydninger«, betror han sin dagbog.

Brugsanvisningen læses først, når bogen er købt

Strandberg slutter begge forord med en appel til læserens sunde fornuft, som bør tages i ed ved læsningen af drømmebogen. (Ane Blytækker:) »Jeg vil nu ønske, at Enhver, der tager Drømmebogen i Haand, vil bruge den paa rette Maade, det er: i Overbevisningen om, at Mennesket spaar, men Gud raader! og kun i Drømmetydningen se en Levning af gamle Tiders latterlige Overtro«. (Sybilles og Caprianus:) »Jeg vil nu ønske, at denne bog maa blive benyttet paa rette Maade, d.e. som Morskab og Adspredelse, ikke som troværdig Sandsiger«. – Selvom denne rationalistiske forhåbning kan undre en smule, kan det dog ikke påstås, at Strandberg har handlet

imod sit instinkt som forretningsmand: købet af bogen er jo sket, når brugsanvisningen læses.

Strandbergs fundamentale syn på drømme og drømmetydning ændrede sig ikke i løbet af den snes år, der ligger mellem de to drømmebogsudgivelser. Det behandles blot grundigere i forordet til det største af de to værker, Sybilles og Cyprianus' Store Drømmebog. Nogle nye ideer er der dog kommet med, og de afspejler temmelig sikkert den litteratur, Strandberg har læst som følge af sin interesse for drømme. I begyndelsen af forordet henviser Strandberg bl.a. til »en kendt forfatter«, som skal have hævdet, »at med den tiltagende Oplysning stiger Drømmenes Antal og Intensitet; vilde Mennesker og Børn drømme langt sjældnere, end voksne og dannede Mennesker, thi hine har ikke saa mange Ideer, Erindringer og Følelser, og er endnu ikke vaagnede af den legemlige Slummer, saa at deres Vaagen selv er en Slags Drøm«. Sådanne tanker, af hvilke Strandberg har lånt talrige fra den psykologisk-filosofiske litteratur, har via de særdeles udbredte drømmebøger lidt efter lidt kunnet påvirke den folkelige opfattelse af drømme. Det er muligt, at man i dag på spørgsmålet »hvad mener De om drømme?« ind imellem ville få svar, hvori en svunden tids psykologiske visdomsord stadig lever, takket være drømmebøgernes formidling.

Er Julius Strandberg nu en typisk drømmebogsforfatter? – Sikkert er det, at han var dygtigere end de fleste gennemsnitsforfattere. Drømme har tydeligt nok interesseret ham, og han har for morskabs skyld tømret sine to drømmetydningsvejledninger sammen. Men han har også været en dygtig forretningsmand, som bl.a. erfaringsmæssigt har vidst, hvordan omslaget skal se ud, for at bogen kan sælges. Hans bøger har gode, traditionelle titler, en forside med et billede af en spåkvinde, som man ikke skal tage alt for højtideligt, konventionelle drømmetydninger – og som et ekstra krydderi et egenhændigt forord om drømme.

* Størstedelen af nærværende artikel er p.g.a. pladsmangel udtaget af en større helhed, en populærvidenskabelig afhandling om folkelig drømmetydning, omfattende hovedafnittene: drømmetolkningens historie, den folkelige overleverings drømmetydninger og drømmetro, og danske drømmebøger. Efter opfordring fra Iørn Piø fremlægges dette i sig selv bagatelagtige bidrag til drømmetolkningens historie i håb om, at det kan fornøje og gøre nytte også i andre sammenhænge.

Noter:

1 [Strandberg, Jul.]: Sybilles og Cyprianus' Store Drømmebog samt Anvisning til at spaa. Kjøbenhavn [1899], s. 12. 2 Oppenheim, A. Leo: The Interpretation of Dreams in the Ancient Near East. With a Translation of an Assyrian Dream-Book. Transactions of the American Philosophical Society. New Series. Volume 46, Part 3. Philadelphia 1956. Gardner, A. H.: Hieratic Papyri in the British Museum. Third Series. London 1935. Vol. I. Text

p. 9–23. Pap. Chester Beatty III; Vol. II. Plates Pl. 5–8a, 12–12a. Jfr. Volten, Aksel: Demotische Traumdeutung (Pap. Carlsberg XIII und XIV Verso). *Analecta Aegyptiaca* Vol. III, København 1942. 3 Önerfors, Alf.: *Somniale. Kult.hist.leks.f.nordisk middelalder*, XVI, sp. 429 ff. Og Turville-Petre, E.O.G.: *An Icelandic Version of the Somniale Danielis*. I *Nordica et Anglica, Studies in Honor of Stefán Einarsson*, s. 19–36. The Hague, Paris 1968. 4 Jfr. f.eks. Drexl, Franz X.: *Achmets Traumbuch. Einleitung und Probe eines kritischen Textes*. Freising 1909. Og Artemidoros Daldislainen, Suuri unikirja. Porvoo 1970. (Artemidoros fra Daldis, Oneirocriticon; mangler i dansk oversættelse). 5 Jfr. f.eks. Turville-Petre, op.cit., og Kamp, Jens: *Dansk Folketro. Danmarks Folkeminder* nr. 51. København 1943 (Sagregisterets stikord Drøm, der burde have følg. henvisninger: 41, 50, 64–66, 98, 114–16, 140, 174, 182, 185, 215.) 6 Jfr. f.eks. Hallberg, Peter: *De islandske sagaer*, s. 78. Danmark 1974. Og f.eks. Gisle Surssøns saga. *De Islandske Sagaer*, Bind 3. Paa dansk ved Selskabet til Udgivelse af Islandske Sagaer. II udg. København 1960. 7 [Strandberg, Jul.] op.cit., s. 13. 8 Julius Strandbergs dagbøger, *Dansk Folkemindesamling 1970/16 I*. 9 Piø, Iørn: *Julius Strandbergs skillingsviseproduktion 1861–1903*. Folk og Kultur 1974, s. 20. København 1974. 10 Denne drømmebog kendes tilsyneladende hverken af *Dansk Folkemindesamling* eller på Det kgl. Bibliotek, og er ikke optaget i *Dansk Bogfortegnelse, 1859–1868*. Den efterlyses hermed! 11 Piø, Iørn, op.cit., s. 22. 12 Titelbladets fulde ordlyd: Den fundne Bog, 300 Aar gammel, funden fornylig mellem Resterne af den nedstyrtede Kridtklippe »Dronningstolen« paa Møen, indeholdende: Sympatiraad mod alle Slags Sygdomme hos Mennesker og Dyr, Ønskevisten, Abracadabra, gode og onde Dage for Sygdom og Helbredelse, den virkelige Kunst at spaa af Haanden, Beskyttelsesmidler mod alt ondt, gamle og gode Raad for Livet o.m.m. samt den virkelige gamle Drømmebog, hvori kan søges Oplysning om enhver Drøm. 13 Julius Strandbergs dagbøger, 16.4.1896. 14 Sammedets 11.5.1896. 15 Sammedets 8.2.1899. 16 I det følgende citeres fra de to bøgernes korte forord uden sidehenvisninger. 17 Sybilles og Cyprianus', s. 8. 18 Landstedet lod han bygge 1871, Piø, Iørn, op.cit., s. 31. 19 Tekst på titelbladet til »Sybilles og Cyprianus' store Drømmebog og Anvisning til at spaa. Optrukt efter de ældste og paalideligste Kilder og samlet efter meget gamle og kyndige Folks Opgivelser«. 20 Kan læses: + (en positiv drøm), > (associerer til), + (en positiv tolkning), og tilsvarende ÷ > ÷ (en negativ drøm associerer til en negativ tolkning), etc. De fire mulige modeller dækker kun en mindre del af det samlede materiale; der vil antagelig kunne findes et stort antal forskellige modeller på flere niveauer. 21 Efter Sybilles og Cyprianus', 1899.

Summary

I am making up a Lot of Dream Interpretations. Julius Strandberg's Dreambooks, 1863–1899

Julius Strandberg (1834–1903) is a rare exception among the many publishers of dreambooks who published their works in the 19th and beginning of 20th century. That was the period when this kind of popular literature was in full bloom. He is an exception because we know he also was the author of at least two of the four books he published. Furthermore, he is an exception because he kept a diary, and comparing his introduction with the notes in his diary, we are able to get an impression of the main theme in his work, both as a writer of dreambooks and as an interpreter of dreams. Most of the publishers of dreambooks let the writers remain anonymous, so that when we talk of the common dreambooks, we find that most of them were copied from earlier publications.

There is a tradition thousands of years old behind Julius Strandberg and the simple direction of dream interpretation in our time. The oldest known dreams are found in the Mesopotamian Gilgamesh-epos dating back to 2100 b. c. Nearly as old are the special dream books used by the professional dream interpreters. The first Danish dream book that we know of is »A very

pleasant Dream-Book . . .« (»En meget artig Drømme-Bog . . .«) which was published in 1725. The most recent one is The Dream book (Drømmebogen) which was serialized in a weekly magazine 1977. Between these two, we find several dozen other dream books. They all have one thing in common; they are presented as a catalogue in lapidary style, in alphabetical order with regard to the principal word. For instance »Monkey, to be bitten by, injury«.

Julius Strandberg was a successful businessman and publisher, specializing in penny prints, folk books and inexpensive articles for the growing class of working people. (Comp. »Folk og Kultur« 1974 pp. 17–49). He was well informed as to the particular style of literature and title which would make a dream book sell. The two dream books which we, thanks to his diary, know were written by him are: »The great Dream-Book of old Ane Blytækker, which more than 200 years ago was found in an old chest of drawers, which fell apart when it was to be exhibited, when this book was found« (1879), and »Sybille's and Cyprianus' great Dream-Book, together with advising how to tell the future« (1896). The latter has been reprinted countless times, and to this day is still rather popular.

In each of these dreambooks the writer tells us about dreams in his introduction – two and eight pages respectively. The second one he refers to as »a thesis«. Besides the theories as to the causes of the dreams' occurrence, he deals with two questions: the reliability of the sources and the trustworthiness of the interpreter.

In each book he also refers, rather incorrectly, to former editions. In the second book he furthermore tells us that peasants, fishermen and old women have informed him of the interpretations of dreams and that samples have been taken from both and are in accordance with the contents. The remainder is Julius Strandberg's own words founded on imagination, the norms of the middle class and »life wisdom«. Upon further investigation it may be proved that about 90 % of »Sybille and Cyprianus« is strictly fiction.

In the introductions one is told that one may rely quite confidently on dreams interpretations. The old sources and the concurrent words of the peasants are the guarantee, and if nothing else, the person can act according to what the interpretations tell him. At the same time Julius Strandberg states without any doubt that he does not believe in dreams. In Ane Blytækker's Dream-Book the reader is advised to view dream interpretations as »A leftover from the silly superstition of the old days«. In the book of »Sybille and Cyprianus« one is told to take it as »fun and amusement, not to be taken seriously«.

One is left to wonder about the fact that the writer seems to hold conflicting views, but one thing is sure: Julius Strandberg is true to his talent for business. After all, introductions are not read until after the purchase of the book.